

ЗАКОН

О РЕФЕРЕНДУМУ И НАРОДНОЈ ИНИЦИЈАТИВИ

І. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређује се начин спровођења референдума и начин остваривања народне иницијативе.

Начело владавине права

Члан 2.

Референдум се спроводи, а народна иницијатива остварује у складу са правним поретком Републике Србије.

Приликом спровођења референдума и остваривања народне иницијативе поштују се Уставом зајемчена људска права и слободе, а нарочито слобода мишљења и изражавања, слобода медија, слобода кретања, слобода окупљања, слобода удруживања и право на обавештеност.

Право изјашњавања и право учешћа

Члан 3.

Право изјашњавања на референдуму и право учешћа у народној иницијативи имају грађани који, у складу са прописима о изборима, имају бирачко право и пребивалиште, односно боравиште за интерно расељена лица, на територији за коју се расписује референдум, и уписани су у бирачки списак.

На остваривање права из става 1. овог члана сходно се примењују одредбе закона који уређује јединствени бирачки списак, укључујући и могућност подношења захтева да се у бирачки списак упише чињеница да ће се на републичком референдуму грађанин изјашњавати према месту боравишта у иностранству, односно према изабраном месту боравка у земљи.

Забрана спровођења референдума и остваривања народне иницијативе

Члан 4.

Референдум се не може спровести, а народна иницијатива остварити за време ванредног и ратног стања.

Слобода изјашњавања и слобода учешћа

Члан 5.

Грађани се слободно изјашњавају на референдуму и слободно опредељују о свом учешћу у народној иницијативи.

Нико не може позвати грађанина на одговорност због изјашњавања или неизјашњавања на референдуму, нити због учествовања или неучествовања у народној иницијативи.

Начин изјашњавања, односно учешћа

Члан 6.

На референдуму се грађани изјашњавају лично и тајним гласањем на гласачким листићима.

У народној иницијативи грађани учествују потписивањем одговарајућег предлога.

Овера потписа

Члан 7.

Овера потписа се врши код јавног бележника или у општинској, односно градској управи, а у градовима и општинама за које нису именовани јавни бележници у основном суду, судској јединици, пријемној канцеларији основног суда или општинској, односно градској управи.

Накнада за оверу потписа износи 40 динара по потпису.

Овери потписа не подлежу потписи дати електронским путем, у складу са уредбом којом се уређује електронска народна иницијатива.

Заштита права

Члан 8.

Грађани, овлашћени предлагачи и други овлашћени субјекти имају право на заштиту од неправилности у поступку спровођења референдума и остваривања народне иницијативе, у складу са овим законом.

На приговоре и жалбе које грађани и овлашћени предлагачи подnose ради заштите права, односно због неправилности у поступку спровођења референдума и остваривања народне иницијативе не плаћају се таксе.

Заштита података о личности

Члан 9.

Подаци о личности прикупљени у поступку спровођења референдума и остваривања народне иницијативе, не могу се користити у друге сврхе и уживају заштиту у складу са овим законом и законом којим се уређује заштита података о личности.

II. РЕФЕРЕНДУМ

1. Заједничке одредбе

Појам и врсте референдума

Члан 10.

Референдум је облик непосредног изјашњавања грађана о питањима за која је то Уставом, законом и статутом аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе одређено (обавезни референдум), као и о питањима из надлежности Народне скупштине, скупштине аутономне покрајине и скупштине јединице локалне самоуправе (у даљем тексту: скупштина) за која скупштина одлучи на захтев већине народних посланика Народне скупштине, посланика скупштине аутономне покрајине односно одборника скупштине јединице локалне самоуправе или на захтев одређеног броја бирача (необавезни референдум).

Одредбе овог закона које се односе на јединице локалне самоуправе сходно се примењују и на спровођење референдума и народне иницијативе у градским општинама.

Референдум се расписује ради изјашњавања грађана о предлогу акта, о потврђивању усвојеног акта или о питању од општег значаја.

Према правном дејству одлуке, референдум може бити обавезујући или саветодавни.

Према територији на којој се спроводи, референдум може бити републички (на целој територији или делу територије Републике Србије), покрајински (на целој територији или делу територије аутономне покрајине) или локални (на целој територији или делу територије јединице локалне самоуправе). Републички референдум расписује Народна скупштина, покрајински референдум расписује скупштина аутономне покрајине, а локални референдум расписује скупштина јединице локалне самоуправе.

Према времену доношења акта који је предмет изјашњавања грађана, референдум може бити претходни или накнадни.

Према врсти акта који је предмет изјашњавања грађана, референдум може бити уставотворни, законодавни (ако се односи на закон или други општи акт који доноси Народна скупштина, скупштина аутономне покрајине или скупштина јединице локалне самоуправе) или управни.

Доношење и правно дејство одлуке на обавезујућем референдуму

Члан 11.

Одлука на обавезујућем референдуму донета је ако је за њу гласала већина изашлих грађана на територији за коју је референдум расписан.

Одлука из става 1. овог члана производи правно дејство од дана проглашења укупних резултата референдума.

Утврђивање мишљења на саветодавном референдуму

Члан 12.

Мишљење грађана на саветодавном референдуму утврђује се гласовима већине изашлих грађана и није правно обавезујуће.

Обавезни референдум

Члан 13.

Скупштина је дужна да донесе одлуку о расписивању референдума о питању за које је Уставом или законом, односно статутом аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе, одређено да о њему одлучују грађани референдумом.

Када је одређено да се на референдуму из става 1. овог члана грађани изјашњавају о потврђивању усвојеног акта у скупштини, скупштина је дужна да донесе одлуку о расписивању референдума истовремено са усвајањем тог акта.

Ако је Уставом или законом одређено да одлуци скупштине претходи референдум, скупштина је дужна да донесе одлуку о расписивању референдума, по могућности на истој седници, а најкасније у року од 30 дана од дана утврђивања предлога одлуке о питању из става 1. овог члана.

У складу са Уставом, референдум је обавезан за промену Устава и за оснивање, укидање и промену територије аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе.

Референдум на захтев народних посланика Народне скупштине, посланика скупштине аутономне покрајине или одборника скупштине јединице локалне самоуправе

Члан 14.

Захтев за расписивање референдума о питању из надлежности скупштине може да поднесе већина од укупног броја свих народних посланика Народне скупштине, посланика скупштине аутономне покрајине односно одборника скупштине јединице локалне самоуправе.

У захтеву из става 1. овог члана обавезно се наводи да ли се захтева расписивање обавезујућег или саветодавног референдума. Захтев обавезно садржи навођење референдумског питања са понуђеним одговорима.

Скупштина је дужна да донесе одлуку о расписивању референдума истовремено са усвајањем захтева за расписивање референдума из става 1. овог члана.

На референдуму из става 1. овог члана грађани се претходно изјашњавају о питању које треба да се уреди актом скупштине или се изјашњавају о потврђивању усвојеног акта у скупштини, а пре његовог проглашења.

У одлуци о расписивању референдума одређује се врста изјашњавања у смислу става 4. овог члана.

Референдум на захтев грађана

Члан 15.

Народна скупштина је дужна да распише референдум на захтев бирача чији је најмањи број утврђен Уставом или законом.

Скупштина аутономне покрајине је дужна да распише референдум на захтев најмање 30.000 бирача који имају пребивалиште на територији аутономне покрајине.

Скупштина јединице локалне самоуправе је дужна да распише референдум на захтев најмање 10% бирача који имају пребивалиште на територији јединице локалне самоуправе.

У захтеву из ст. 1. до 3. овог члана наводи се да ли се тражи расписивање референдума ради претходног изјашњавања о питању које треба да се уреди актом скупштине или се предлаже усвајање акта, његова измена, допуна или престанак важења, као и да ли је референдум обавезујући или саветодаван. Захтев обавезно садржи навођење референдумског питања са понуђеним одговорима.

Захтевом бирача из ст. 1. до 3. овог члана сматра се покренута народна иницијатива у смислу члана 68. овог закона, ради спровођења референдума, подржана потписима потребног броја бирача, која се односи на питање о којем се може одлучивати на референдуму и која је сачињена у складу са одредбама овог закона о подношењу народне иницијативе.

Поред услова из ст. 2. до 5. овог члана, захтев за расписивање референдума на територији аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе, треба да испуњава и услове утврђене статутом аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе.

Одлука о расписивању референдума из ст. 1. до 3. овог члана доноси се истовремено са усвајањем захтева за расписивање референдума.

На референдуму из ст. 1. до 3. овог члана грађани се претходно изјашњавају о питању које треба да се уреди актом скупштине, односно изјашњавају се о усвајању акта чије се доношење предлаже захтевом бирача или о потпуном, односно делимичном престанку важења акта који је донела скупштина.

Став скупштине

Члан 16.

Када скупштина распише референдум на захтев бирача, она може утврдити став о питању о којем се одлучује на референдуму и упознати грађане са својим ставом на званичној веб презентацији и путем медија.

Став скупштине о питању о којем се одлучује на референдуму усваја се истовремено са доношењем одлуке о расписивању референдума.

Саветодавни референдум

Члан 17.

Скупштина може расписати референдум о питању од ширег значаја из своје надлежности ради прибављања мишљења грађана о одлуци која треба да буде донета у вези са тим питањем (саветодавни референдум).

Скупштина која је расписала саветодавни референдум дужна је да се посебно изјасни о прихватању или неприхватању прибављеног мишљења грађана приликом доношења одлуке.

Одлука о расписивању референдума

Члан 18.

Одлука о расписивању референдума садржи обавезно: навођење територије за које се расписује референдум; назив акта, односно питање о коме се грађани изјашњавају на референдуму са понуђеним одговорима; датум одржавања референдума; време трајања гласања на референдуму и врсту референдума који се расписује. Акт о коме се грађани изјашњавају на референдуму и образложење тог акта, односно образложење питања о коме се грађани изјашњавају на референдуму саставни су део одлуке о расписивању референдума.

Одлука о расписивању референдума објављује се у службеном гласилу Републике Србије, односно у службеном гласилу аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе.

Референдум се може одржати најраније 45, а најкасније 60 дана од дана расписивања референдума.

У случају расписивања референдума о промени Устава, референдум се може одржати најраније 45 дана од дана расписивања референдума, а најкасније 60 дана од дана усвајања акта о промени Устава.

Органи за спровођење референдума

Члан 19.

Органи за спровођење референдума јесу надлежна изборна комисија и гласачки одбор.

Органи за спровођење референдума независни су у раду и поступају у складу са Уставом, законом и прописима донетим на основу закона.

Надлежна изборна комисија за спровођење републичког референдума је Републичка изборна комисија, за спровођење покрајинског референдума

покрајинска изборна комисија, а за спровођење референдума у јединици локалне самоуправе општинска односно градска изборна комисија (у даљем тексту: надлежна комисија).

Кад се референдум расписује за територију Републике и аутономне покрајине или за њихов део, изборна комисија јединице локалне самоуправе (у даљем тексту: поткомисија) обавља послове одређене овим законом.

У граду Београду послове поткомисије обављају изборне комисије градских општина.

Ако на дан ступања на снагу одлуке о расписивању републичког или покрајинског референдума у некој јединици локалне самоуправе не постоји изборна комисија, Републичка изборна комисија односно покрајинска изборна комисија у року од седам дана од ступања на снагу одлуке о расписивању референдума, решењем образује поткомисију за територију те јединице локалне самоуправе.

Поткомисија коју образује Републичка изборна комисија односно покрајинска изборна комисија има председника, четири члана и њихове заменике, који се именују на предлог посланичких група сразмерно њиховој заступљености у Народној скупштини односно скупштини аутономне покрајине на дан ступања на снагу одлуке о расписивању референдума.

Када образује поткомисију, Републичка изборна комисија односно покрајинска изборна комисија на предлог начелника управног округа именује секретара и заменика секретара поткомисије, који учествују у њеном раду без права одлучивања. Секретара и заменика секретара поткомисије на територији града Београда предлаже начелник градске управе града Београда.

Републичка изборна комисија односно покрајинска изборна комисија може поткомисији коју образује својим решењем поверити надлежност за више суседних јединица локалне самоуправе у којима не постоје локалне изборне комисије.

Представник овлашћеног предлагача у органу за спровођење референдума

Члан 20.

Подносилац захтева на основу којег је донета одлука о расписивању референдума (у даљем тексту: овлашћени предлагач) може одредити своје представнике (члана и заменика члана) у органе за спровођење референдума.

Надлежна комисија

Члан 21.

Надлежна комисија обавља следеће послове:

- 1) стара се о законитом спровођењу референдума;
- 2) доноси упутство за спровођење референдума;
- 3) стара се о обезбеђивању материјала за спровођење референдума;
- 4) прописује обрасце за спровођење референдума;
- 5) одређује гласачка места;
- 6) образује гласачке одборе;
- 7) утврђује и проглашава резултате референдума;

8) обавља и друге послове одређене овим законом и одлуком о расписивању референдума.

Поткомисија обавља техничке припреме за спровођење републичког, односно покрајинског референдума, одређује гласачка места, утврђује резултате гласања на основу примљеног материјала са свих гласачких места и доставља их Републичкој, односно покрајинској изборној комисији, и обавља друге послове одређене овим законом и одлуком о расписивању референдума.

Изузетно од става 2. овог члана, за спровођење републичког референдума, Републичка изборна комисија одређује гласачка места у иностранству и у заводима за извршење кривичних санкција.

Поред послова из става 1. овог члана, Републичка изборна комисија односно покрајинска изборна комисија даје инструкције за рад поткомисијама, усклађује и надзире њихов рад у погледу примене одредаба овог закона.

Гласачки одбори

Члан 22.

Гласачки одбори руководе процесом гласања на гласачким местима, обезбеђују правилност и тајност гласања и утврђују резултате гласања на гласачким местима, у складу са упутствима надлежне комисије.

Гласачки одбор има председника, заменика председника, четири члана и четири заменика члана.

Гласачки одбор у иностранству и у заводима за извршење кривичних санкција има председника, заменика председника, два члана и два заменика члана.

Председници, заменици председника, чланови и заменици чланова гласачких одбора (у даљем тексту: чланови гласачких одбора), изузев гласачких одбора у иностранству и у заводима за извршење кривичних санкција, именују се на предлог посланичких односно одборничких група које су на дан расписивања референдума заступљене у скупштини.

Приликом именовања чланова гласачких одбора води се рачуна о томе да се обезбеди сразмерна заступљеност представника власти и опозиције, односно посланичких и одборничких група из става 4. овог члана у гласачким одборима која одговара њиховој заступљености у скупштини.

Сразмерна заступљеност из става 5. овог члана обезбеђује се у односу на укупан број места чланова свих гласачких одбора на територији за коју се расписује референдум.

Чланови гласачких одбора на гласачким местима у иностранству и у заводима за извршење кривичних санкција именују се у складу са законом којим се уређују избори за народне посланике.

Приликом утврђивања предлога кандидата за чланове гласачких одбора, посланичка односно одборничка група треба да да предност лицу које је Републичка изборна комисија обучила за рад у бирачком одбору и које има искуство у спровођењу избора. Посланичка, односно одборничка група треба, такође, да води рачуна о уравнотеженој заступљености полова и потреби укључивања особа са инвалидитетом у спровођење изборног поступка.

Предлози за чланове гласачких одбора достављају се надлежној комисији најкасније десет дана пре дана одређеног за одржавање референдума.

Ако посланичка, односно одборничка група не достави благовремено

предлог за именовање неког лица у гласачки одбор, надлежна комисија у гласачки одбор именује лице које предложи начелник општинске, односно градске управе.

Чланови гласачких одбора именују се најкасније седам дана пре дана одређеног за одржавање референдума.

Замену члана гласачког одбора врши надлежна комисија на захтев овлашћеног предлагача најкасније три дана пре дана одређеног за одржавање референдума.

Изузетно, надлежна комисија, односно члан комисије кога она за то овласти, може заменити члана који не може да буде у гласачком одбору због ограничења утврђених законом којим је уређен избор народних посланика, најкасније до отварања гласачког места ради обављања гласања.

Приговор против решења о именовању гласачких одбора

Члан 23.

Против решења којим је одбијен или одбачен предлог за именовање члана, односно заменика члана гласачког одбора, подносилац предлога може изјавити приговор надлежној комисији у року од 48 сати од доношења решења.

Против решења о именовању гласачког одбора подносилац предлога чланова и заменика чланова гласачког одбора може изјавити приговор надлежној комисији у року од 48 сати од доношења решења.

Рок за подношење приговора због пропуштања да се у законом предвиђеном року донесе одлука о предлогу за именовање члана, односно заменика члана гласачког одбора, почиње да тече од момента када је истекао рок у којем је надлежна комисија била дужна да о том предлогу донесе одлуку.

На поступање по приговору из ст. 1. и 2. овог члана сходно се примењују одредбе овог закона о заштити права.

Гласачка места

Члан 24.

Гласачка места се одређују и уређују сходно прописима који уређују изборе за народне посланике.

На гласачком месту се обавезно истиче одлука о расписивању референдума, са текстом акта, односно образложењем питања о коме се одлучује на референдуму.

Дан и време одржавања референдума

Члан 25.

Референдум се одржава у једном дану, по правилу недељом.

Време трајања гласања на референдуму одређује се тако да се омогући гласање свим грађанима који имају право изјашњавања на референдуму.

Гласање се закључује истеком времена одређеног за гласање, а грађанима који су се затекли на гласачком месту у тренутку његовог затварања омогућује се да гласају.

Ако су на гласачком месту гласали сви грађани који су уписани у извод из бирачког списка, гласање се закључује и пре истека времена одређеног за гласање, а резултати гласања на том гласачком месту не смеју се јавно саопштавати нити истицати на гласачком месту пре истека времена одређеног за гласање.

Обавештавање грађана о спровођењу референдума

Члан 26.

Надлежна комисија је дужна да, у року од 20 дана од дана расписивања референдума, усвоји акт којим грађанима пружа објективне информације о питању, односно акту о коме се одлучује на референдуму и да га објави на званичној веб презентацији, у медијима, а нарочито у републичком и покрајинском медијском јавном сервису и достави грађанима на адресу пребивалишта.

Информација из става 1. овог члана треба верно и у једнакој мери да одражава ставове страна које се залажу за различите одговоре на референдумско питање, и да буду доступне на свим језицима који су у службеној употреби на територији за коју се расписује референдум.

Јавни медијски сервиси су дужни да омогуће једнак приступ странама које се залажу за различите одговоре на референдумско питање, као и да омогуће равноправно и коректно обавештавање. Сви медији су дужни да обезбеде једнакост услова за оглашавање странама које се залажу за различите одговоре на референдумско питање.

Референдумска кампања

Члан 27.

Референдумска кампања представља скуп активности које спроводи организатор референдумске кампање и које почињу од дана расписивања референдума и окончавају се даном одржавања референдума, у сврху јавног представљања референдумских предлога и позивања грађана да се на референдуму изјасне за или против предложене одлуке која је предмет референдума и које обухватају: организовање и одржавање скупова; промоцију, израду и поделу рекламног материјала, брошура, лифлета и публикација; оглашавање; коришћење медијских, маркетиншких, ПР и консултантских услуга.

У циљу спровођења референдумске кампање не могу се грађанима обећавати или давати било каква материјална средства из приватних и јавних извора нити се може обећавати било какав вид нематеријалне помоћи.

Не сматра се референдумском кампањом у смислу овог закона обавештавање грађана о расписаном референдуму, као ни позивање грађана да учествују на референдуму.

Не сматра се референдумском кампањом у смислу овог закона вршење послова из надлежности државних и других органа утврђених овим законом.

Јавни функционери не могу у том својству, нити у ситуацијама у којима се налазе поводом вршења јавне функције, водити референдумску кампању нити могу у својству јавног функционера учествовати у активностима организатора референдумске кампање.

Организатор референдумске кампање

Члан 28.

Организатор референдумске кампање може бити свако домаће правно лице, два или више правних лица на основу закљученог споразума, као и група грађана образована споразумом у складу са прописима којима се уређују избори за народне посланике.

Организатор референдумске кампање не може бити: државни орган, орган аутономне покрајине и јединице локале самоуправе; јавна установа и јавно предузеће; привредно друштво и предузетник који обавља услуге од

општег интереса; установа и привредно друштво са учешћем државног капитала; друга физичка и правна лица која врше јавна овлашћења; приређивачи игара на срећу; увозници, извозници и произвођачи акцизних производа; правна лица и предузетници који имају доспеле, а неизмирене обавезе по основу јавних прихода; страна држава; страно физичко или правно лице, изузев страног физичког лица којем је одобрено стално настањење у складу са законом којим су уређени услови за боравак странаца у Републици Србији; међународно политичко удружење.

Начин финансирања референдумске кампање

Члан 29.

За финансирање трошкова референдумске кампање организатор кампање може користити сопствена средства, као и прикупљати и користити средства из других приватних извора.

На прикупљање средстава из става 1. овог члана и коришћење сопствених средстава сходно се примењују правила о финансирању изборне кампање у складу са законом којим се уређује финансирање политичких активности.

Забрањено је финансирање трошкова референдумске кампање од стране физичких и правних лица из члана 28. став 2. овог закона, као и од стране анонимних дародаваца, изузев страних физичких лица којима је одобрено стално настањење у складу са законом којим су уређени услови за боравак странаца у Републици Србији.

Забрањено је пружање услуга оглашавања које се сматра референдумском кампањом у смислу овог закона правним лицима и групама грађана чији називи нису објављени у складу са чланом 33. став 5. овог закона.

За спровођење активности у оквиру референдумске кампање, забрањено је јавним функционерима, државним службеницима и службеницима у аутономној покрајини и јединици локалне самоуправе да користе средства буџета којима располажу за потребе обављања својих службених дужности.

Организаторима референдумске кампање је забрањено да у току кампање користе јавне ресурсе, укључујући службене просторије, возила, веб презентације и инвентар државних, покрајинских и локалних органа, јавних установа и јавних предузећа, осим оним физичким лицима који, у својству јавних функционера, користе јавне ресурсе ради заштите личне безбедности, уколико је таква употреба јавних ресурса уређена прописима из те области или одлуком служби које се старају о безбедности јавних функционера.

Организатор референдумске кампање може да користи за кампању просторије и услуге органа Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, као и других организација чији су они оснивачи, уколико су те просторије и услуге доступне под једнаким условима свим организаторима референдумске кампање, на основу јавно доступне одлуке тих органа и организација.

Трошкови референдумске кампање

Члан 30.

Трошкови референдумске кампање су трошкови спровођења свих активности из члана 27. став 1. овог закона.

Средства прикупљена за финансирање трошкова референдумске кампање могу се користити само за активности из става 1. овог члана.

На свако оглашавање у медијима примењују се прописи и правила којима се уређује поступање медија у изборној кампањи.

Посебан рачун за финансирање референдумске кампање

Члан 31.

У сврху прикупљања средстава за финансирање референдумске кампање из члана 29. став 1. овог закона, након расписивања референдума организатор референдумске кампање отвара посебан рачун који се не може користити у друге сврхе.

Рачун из става 1. овог члана у име два или више правних лица отвара једно од тих правних лица одређено споразумом из члана 28. став 1. овог закона.

Рачун из става 1. овог члана у име групе грађана отвара лице одређено споразумом из члана 28. став 1. овог закона.

Сва средства намењена за финансирање референдумске кампање уплаћују се на рачун из става 1. овог члана и сва плаћања трошкова референдумске кампање врше се са тог рачуна.

Организатор референдумске кампање је дужан да затвори рачун из става 1. овог члана пре подношења извештаја о трошковима референдумске кампање из члана 32. овог закона.

Извештај о трошковима референдумске кампање

Члан 32.

Организатор референдумске кампање дужан је да агенцији надлежној за спречавање корупције (у даљем тексту: Агенција) поднесе извештај о трошковима референдумске кампање, у року од 30 дана од дана објављивања укупних резултата референдума.

Извештај о трошковима референдумске кампање објављује се на веб презентацији Агенције, у року од седам дана од дана пријема уредног и у прописаној форми поднетог извештаја.

Садржину и начин подношења извештаја о трошковима референдумске кампање уређује директор Агенције.

У вршењу контроле извештаја о трошковима референдумске кампање Агенција има обавезе и овлашћења предвиђена законом којим се уређује финансирање политичких активности.

Овлашћено лице

Члан 33.

Одговарајућом одлуком организатора референдумске кампање мора бити одређено овлашћено лице које је одговорно за коришћење средстава за финансирање референдумске кампање, подношење извештаја и контакт са Агенцијом.

Два или више правних лица, односно група грађана одређује овлашћено лице из става 1. овог члана споразумом о свом образовању.

У року од три дана од дана отварања рачуна за финансирање референдумске кампање, организатор референдумске кампање је дужан да Агенцији достави податке о лицу из става 1. овог члана.

Организатор референдумске кампање је дужан да, у случају било какве промене овлашћеног лица, Агенцију обавести о насталој промени у року од три

дана од настанка промене.

У року до 48 сати од добијања података о овлашћеном лицу из става 1. овог члана, Агенција на својој веб презентацији објављује назив организатора референдумске кампање (назив правног лица, односно назив два или више правних лица или групе грађана утврђен споразумом из члана 28. став 1. овог закона).

Сходна примена

Члан 34.

На организовање кампање за подршку народној иницијативи сходно се примењују одредбе овог закона којима се уређује референдумска кампања.

На питања која нису уређена овим законом, а тичу се референдумске кампање, сходно се примењују одредбе закона који уређује финансирање политичких активности.

Јавност референдумске процедуре

Члан 35.

Спровођење референдума и рад органа за спровођење референдума могу пратити домаћи и страни посматрачи, сходно прописима којима се уређује праћење избора за народне посланике, с тим да право посматрања рада органа за спровођење референдума може имати и организатор референдумске кампање.

Референдумско питање

Члан 36.

Питање о коме се грађани изјашњавају на референдуму мора бити изражено јасно и недвосмислено, тако да се на њега може одговорити речју „за” или „против”, односно речју „да” или „не”, а не сме бити изражено тако да даје предност или сугерише један од могућих одговора.

Пре доношења одлуке о расписивању референдума, одбор Народне скупштине надлежан за уставна питања односно надлежно радно тело покрајинске скупштине или скупштине јединице локалне самоуправе дужан је да прибави позитивно мишљење надлежне комисије о предлогу референдумског питања са понуђеним одговорима.

У случају референдума на захтев бирача, мишљење надлежне комисије из става 2. овог члана прибавља се у поступку верификације предлога за спровођење народне иницијативе.

Надлежна комисија је дужна да достави мишљење у року од осам дана од дана пријема предлога референдумског питања.

Ако надлежна комисија не достави мишљење у року из става 4. овог члана, сматраће се да је дато позитивно мишљење.

Гласачки листић

Члан 37.

Гласачки листић за изјашњавање на референдуму садржи: ознаку врсте референдума, датум одржавања референдума, питање о коме грађани треба да се изјасне на референдуму, речи „за” и „против”, односно „да” и „не” штампане једна поред друге, упутство о начину гласања и отисак печата органа који спроводи референдум.

Гласачке листиће припрема надлежна комисија, а штампају се на једном

месту и под контролом три лица одређена од стране надлежне комисије.

Гласачке листиће и остали материјал за изјашњавање на републичком референдуму штампа Јавно предузеће „Службени гласник”.

Гласање

Члан 38.

Грађани који су уписани у извод из бирачког списка гласају на гласачком месту на којем су уписани у извод из бирачког списка, заокруживањем једног од могућих одговора на гласачком листићу.

Грађани који нису у могућности да гласају на гласачком месту, односно да сами гласају, гласачко право остварују применом прописа који уређују изборе за народне посланике.

Приликом гласања из става 2. овог члана морају се обезбедити сви услови за слободно изјашњавање грађана и јавност референдумске процедуре, у складу са овим законом.

Гласање у посебним ситуацијама

Члан 39.

Када се услед елементарне непогоде, епидемије или других разлога гласање на појединим гласачким местима не може спровести по правилима овог закона а да се тиме не угрозе безбедност и здравље гласача, надлежна комисија, пошто прибави мишљење од надлежних државних органа, прописује посебна правила по којима се формирају гласачки одбори, врши примопредаја гласачког материјала и спроводи гласање на тим гласачким местима.

Надлежна комисија ни у ком случају не може образовати гласачки одбор који има мање од три члана, нити може одступити од правила прописаних за избор народних посланика, а тичу се: утврђивања исправности и потпуности изборног материјала, поступања када је изборни материјал непотпун или неисправан, уређења бирачког места, провере исправности гласачке кутије, гласања на бирачком месту, поучавања бирача, посебних јемстава тајности гласања и одржавања реда на бирачком месту.

Утврђивање резултата гласања

Члан 40.

Гласачки одбор по завршеном гласању утврђује резултате гласања на самом гласачком месту.

Ако се резултат гласања не може утврдити на самом гласачком месту а да се тиме не доведе у опасност безбедност и здравље чланова гласачког одбора и безбедност гласачког материјала, надлежна комисија може прописати да се гласачки материјал премести на друго место и тамо утврди резултат гласања.

Приликом премештања гласачког материјала гласачки одбор је дужан да на гласачкој кутији запечати отвор за убацивање гласачких листића, као и да неупотребљене гласачке листиће и извод из бирачког списка стави у посебне коверте које печати.

Неважећи гласачки листић је онај на коме су заокружена оба могућа одговора или ниједан од могућих одговора или који је тако попуњен да се не може са сигурношћу утврдити како се грађанин изјаснио.

У записник који гласачки одбор саставља уносе се: датум и место одржавања гласања; гласачко место; предлог који је стављен на референдум;

лична имена чланова гласачког одбора; број грађана с бирачким правом на бирачком месту; број грађана који је гласао; број примљених, неупотребљених и неважећих гласачких листића и број гласова датих за сваки од могућих одговора.

Надлежна комисија може прописати и друге чињенице од значаја за ток гласања и утврђивање резултата гласања које се уносе у записник о раду гласачког одбора.

Записник потписују сви присутни чланови гласачког одбора и достављају га, заједно са осталим материјалима са гласања, изборној комисији јединице локалне самоуправе односно поткомисији, у року од 12 сати од затварања гласачког места.

Утврђивање и објављивање резултата референдума и чување гласачког материјала

Члан 41.

Укупни резултати републичког и покрајинског референдума се утврђују у року од 48 сати од када је надлежна комисија добила све резултате гласања које утврђују поткомисије.

Поткомисија утврђује резултате гласања са свих гласачких места са своје територије у року од 48 сати од затварања гласачких места и доставља их надлежној комисији у року од 24 сата од утврђивања резултата гласања.

Ако поткомисија не утврди резултате гласања у складу са одредбама овог закона, надлежна комисија преузима целокупни гласачки материјал и утврђује резултате гласања на територији те поткомисије.

Укупни резултати референдума у јединици локалне самоуправе утврђују се у року од 48 сати од затварања гласачких места.

Резултати референдума се објављују на начин на који се објављује и одлука о расписивању референдума.

Гласачки листићи и изводи из бирачког списка чувају се годину дана од дана објављивања извештаја о укупним резултатима референдума.

Остали гласачки материјал и документација у вези са спровођењем референдума чува се у складу са прописима којима се уређује чување архивске грађе и документарног материјала.

Спровођење одлуке

Члан 42.

Ако су грађани на референдуму донели одлуку о потврђивању акта, тај акт се сматра усвојеним даном одржавања референдума и проглашава се у складу са Уставом и законом, односно у складу са статутом аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе, а ако грађани на референдуму нису потврдили акт сматра се да тај акт није ни донет.

На начин утврђен у ставу 1. овог члана поступа се и када је на референдуму усвојен акт чије је доношење предложено захтевом бирача.

Кад су се грађани на референдуму претходно изјаснили о одређеном питању, орган који доноси акт којим се уређује то питање дужан је да га донесе у складу са резултатима референдума у року од 120 дана од дана одржавања референдума.

Када су се грађани на референдуму изјаснили за измену или укидање акта који је донела скупштина, скупштина обавезује надлежно радно тело да

припреми предлог одговарајућег правног акта и дужна је да о том акту одлучи у року од 120 дана од дана одржавања референдума.

Одредба става 4. овог члана се не односи на поступак потврђивања промене Устава.

Обавезност одлуке

Члан 43.

Скупштина може донети акт супротан акту односно питању потврђеном на референдуму или изменама и допунама тог акта мењати суштину потврђеног акта односно питања тек по истеку две године од дана одржавања референдума, уз обавезу спровођења саветодавног референдума о том питању.

Обавезност одлуке из става 1. овог члана не постоји у случају спровођења саветодавног референдума.

Поновно расписивање референдума

Члан 44.

Ако су грађани на референдуму донели одлуку против потврђивања акта односно питања које је било предмет изјашњавања, о том акту, односно питању не може се поново одлучивати на референдуму у року краћем од годину дана од дана одржавања референдума.

Финансирање спровођења референдума

Члан 45.

Финансијска средства за спровођење републичког референдума се обезбеђују из републичког буџета, а за спровођење покрајинског референдума или референдума у јединици локалне самоуправе из покрајинског буџета, односно буџета јединице локалне самоуправе.

2. Републички референдум

Предмет одлучивања

Члан 46.

Народна скупштина расписује референдум за територију Републике Србије када грађани треба да одлуче:

- 1) о питању за које је то Уставом одређено;
- 2) о питању из надлежности Народне скупштине на захтев већине свих народних посланика;
- 3) о питању из надлежности Народне скупштине на захтев најмање 100.000 бирача.

Референдум о промени Устава

Члан 47.

У случају да је Народна скупштина, према Уставу, дужна да акт о промени Устава стави на републички референдум ради потврђивања, Народна скупштина доноси одлуку о расписивању референдума истовремено са усвајањем тог акта.

У случају да Устав не предвиђа обавезу потврђивања акта о промени Устава на републичком референдуму, Народна скупштина може да, истовремено са усвајањем тог акта, донесе одлуку о расписивању

референдума ради његовог потврђивања.

Питања о којима се не може расписати референдум

Члан 48.

Предмет референдума не могу бити обавезе које произлазе из међународних уговора, закони који се односе на људска и мањинска права и слободе, порески и други финансијски закони, буџет и завршни рачун, увођење ванредног стања и амнестија, као ни питања која се тичу изборних надлежности Народне скупштине.

Предмет референдума на ком се одлучује о питању које се уређује актом ниже правне снаге од закона, мора бити сагласан Уставу и закону.

Референдум на одређеном делу територије

Члан 49.

Народна скупштина може расписати и референдум за део територије Републике Србије (више јединица локалне самоуправе) ако се питање о којем се одлучује односи искључиво на тај део територије.

На републичком референдуму који је расписан за део територије Републике Србије изјашњавају се само грађани са пребивалиштем и интерно расељена лица према пријављеном боравишту, на том делу територије.

Републички референдум за део територије Републике Србије може се расписати и ради прибављања мишљења грађана о одлуци која треба да буде донета у вези са одређеним питањем, а обавезно се расписује пре доношења одлуке о оснивању, укидању или промени територије аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе.

Републички референдум на захтев грађана

Члан 50.

Када најмање 100.000 бирача поднесе захтев за расписивање референдума, председник Народне скупштине доставља тај захтев народним посланицима, Влади и одбору Народне скупштине надлежном за уставна питања (у даљем тексту: надлежни одбор Народне скупштине).

Поступак подношења захтева и одлучивање

Члан 51.

Захтев за расписивање референдума подноси се Народној скупштини у писаном облику, са образложењем акта односно питања које је предмет референдума.

Надлежни одбор Народне скупштине утврђује да ли је захтев из става 1. овог члана поднет од стране Уставом овлашћеног предлагача и у прописаном облику, као и то да ли предмет спада у надлежност Народне скупштине и да ли се односи на питања обухваћена чланом 48. овог закона који прописује шта не може бити предмет референдума.

На седницу надлежног одбора Народне скупштине позива се представник подносиоца захтева.

Ако представник из става 3. овог члана није одређен, на седницу надлежног одбора Народне скупштине позива се први потписани народни посланик, односно бирач.

Ако утврди да су испуњени прописани услови за поступање по захтеву, надлежни одбор Народне скупштине подноси Народној скупштини предлог

одлуке о расписивању референдума, а уколико утврди да нису испуњени прописани услови за поступање по захтеву, надлежни одбор Народне скупштине оставља накнадни рок од 15 дана подносиоцу захтева за отклањање недостатака.

Ако подносилац захтева не отклони недостатке у року из става 5. овог члана, Народна скупштина ће донети решење о одбацивању захтева.

Народна скупштина разматра захтев из става 1. овог члана најкасније у року од шест месеци од дана подношења.

Након окончања расправе, Народна скупштина одлучује о усвајању захтева.

Поступак расписивања референдума за случај промене Устава ближе се уређује Пословником Народне скупштине.

Уколико Народна скупштина одбаци захтев за расписивање референдума на захтев бирача, подносилац захтева може поднети тужбу Управном суду ако сматра да је Народна скупштина неправилно поступила приликом одлучивања о захтеву за расписивање референдума.

Тужба се подноси у року од 15 дана од дана добијања решења Народне скупштине или од дана истека рока за одлучивање о захтеву.

Управни суд решава по тужби у року од 30 дана од дана пријема тужбе и његова одлука по тужби је правноснажна.

3. Покрајински референдум и референдум у јединици локалне самоуправе

Предмет покрајинског референдума

Члан 52.

На референдуму који се расписује за територију аутономне покрајине или део њене територије (покрајински референдум) грађани одлучују о питањима за која је то статутом аутономне покрајине одређено и о питањима из надлежности скупштине аутономне покрајине за која то одлучи скупштина аутономне покрајине на захтев већине од укупног броја свих посланика или на захтев најмање 30.000 бирача који имају пребивалиште на територији аутономне покрајине.

Предмет покрајинског референдума могу бити питања која су статутом аутономне покрајине утврђена као надлежност скупштине аутономне покрајине, изузев питања утврђених чланом 48. овог закона.

Покрајински референдум на захтев грађана

Члан 53.

Захтев за расписивање референдума подноси се скупштини аутономне покрајине у писаном облику, са образложењем акта односно питања које је предмет референдума.

Уколико нису испуњени услови прописани овим законом, скупштина аутономне покрајине оставља накнадни рок од 15 дана подносиоцу захтева за отклањање недостатака.

Ако подносилац захтева не отклони недостатке у року из става 2. овог члана, скупштина аутономне покрајине ће донети решење о одбацивању захтева.

Када статутом аутономне покрајине утврђени број бирача поднесе

захтев за расписивање референдума, а скупштина аутономне покрајине сматра да се не ради о питању из њене надлежности или да није у сагласности са чланом 48. овог закона или статутом аутономне покрајине, скупштина је дужна да донесе решење којим се одбацује захтев, на првој наредној седници.

Уколико скупштина одбаци захтев за расписивање референдума на захтев бирача, подносилац захтева може поднети тужбу Управном суду ако сматра да је скупштина неправилно поступила приликом одлучивања о захтеву за расписивање референдума.

Тужба се подноси у року од 15 дана од дана добијања решења скупштине или од дана истека рока за одлучивање.

Управни суд решава по тужби у року од 30 дана од дана пријема тужбе и његова одлука по тужби је правноснажна.

Предмет референдума у јединици локалне самоуправе

Члан 54.

На референдуму који се расписује за територију јединице локалне самоуправе или за део њене територије (референдум у јединици локалне самоуправе) грађани одлучују о питањима за која је то статутом јединице локалне самоуправе одређено као и о питањима из надлежности скупштине јединице локалне самоуправе за која то одлучи та скупштина на захтев већине од укупног броја одборника или на захтев најмање 10% бирача који имају пребивалиште на територији јединице локалне самоуправе.

Предмет референдума у јединици локалне самоуправе могу бити питања која су статутом јединице локалне самоуправе утврђена као надлежност скупштине јединице локалне самоуправе, изузев питања утврђених чланом 48. овог закона.

Референдум у јединици локалне самоуправе на захтев грађана

Члан 55.

Захтев за расписивање референдума подноси се скупштини јединице локалне самоуправе у писаном облику, с образложењем акта односно питања које је предмет референдума.

Уколико нису испуњени услови прописани овим законом, скупштина јединице локалне самоуправе оставља накнадни рок од 15 дана подносиоцу захтева за отклањање недостатака.

Ако подносилац захтева не отклони недостатке у року из става 2. овог члана, скупштина јединице локалне самоуправе ће донети решење о одбацавању захтева.

Када законом утврђени број бирача поднесе захтев за расписивање референдума, а скупштина јединице локалне самоуправе сматра да се не ради о питању из њене надлежности или да није у сагласности са чланом 48. овог закона, статутом аутономне покрајине или статутом јединице локалне самоуправе, скупштина је дужна да донесе решење којим се одбацује захтев, на првој наредној седници.

Уколико скупштина одбаци захтев за расписивање референдума на захтев бирача, подносилац захтева може поднети тужбу Управном суду ако сматра да је скупштина неправилно поступила приликом одлучивања о захтеву за расписивање референдума.

Тужба се подноси у року од 15 дана од дана добијања решења

скупштине или од дана истека рока за одлучивање.

Управни суд решава по тужби у року од 30 дана од дана пријема тужбе и његова одлука по тужби је правноснажна.

III. НАРОДНА ИНИЦИЈАТИВА

Појам народне иницијативе

Члан 56.

Народном иницијативом грађани предлажу доношење, измену, допуну или престанак важења Устава, закона, других прописа и општих аката из надлежности Народне скупштине, односно статута, других прописа и општих аката из надлежности скупштине аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе и подnose друге предлоге у складу са Уставом и законом, односно статутом аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

Облик народне иницијативе

Члан 57.

Народна иницијатива се може поднети у облику:

1) општег предлога за доношење, измену, допуну или престанак важења одговарајућег акта или за решавање одређеног питања, с тим да се из предлога јасно виде правци промена, односно решења које се предлаже (општа иницијатива), или

2) конкретног предлога за доношење, измену или укидање одговарајућег акта, са израђеним предлогом правног акта и образложењем (конкретизована иницијатива).

Кад је предмет народне иницијативе акт којим се предлаже измена или допуна одређеног правног акта, измене морају бити припремљене тако да су усклађене са делом правног акта који се не мења и остаје на снази и да заједно чине правно и логички усклађену целину.

Општи и конкретизован предлог из става 1. овог члана може бити поднет и ради спровођења референдума.

Иницијативни одбор

Члан 58.

Ради остваривања народне иницијативе грађани образују иницијативни одбор од најмање три члана који имају бирачко право.

Иницијативни одбор може образовати посебне одборе за прикупљање потписа на појединим местима.

Обавештење о предлогу

Члан 59.

Иницијативни одбор формулише предлог у једном од облика предвиђених чланом 57. овог закона, потписује га и подноси скупштини надлежној за доношење акта, односно за решавање питања, ради обавештавања и верификације предлога.

Предлог се може поднети у писменој или електронској форми.

Ако се предлог подноси ради спровођења референдума, у предлогу се обавезно наводи и предлог референдумског питања са понуђеним одговорима.

Предлог достављен у електронској форми мора бити потписан

квалификованим електронским потписом чланова иницијативног одбора, односно у складу са уредбом којом се уређује електронска народна иницијатива.

Предлог обавезно садржи податке о личности чланова иницијативног одбора (име и презиме, пребивалиште, адреса) који се објављују после верификације предлога.

Предлог се евидентира у евиденцији примљених предлога и о његовом пријему се иницијативном одбору издаје потврда.

Од момента подношења предлога, предлог се не може допуњавати и мењати, осим ради отклањања недостатака у поступку верификације предлога.

Верификација предлога

Члан 60.

Председник скупштине којој је иницијативни одбор поднео предлог утврђује да ли је предлог формулисан у складу са чл. 48, 57. и 59. овог закона и да ли се односи на питања из надлежности скупштине и, ако то јесте случај, обавештава о томе иницијативни одбор у року од 15 дана (верификација предлога).

Ако се предлог подноси ради спровођења референдума, председник скупштине га доставља надлежној комисији ради давања мишљења о предлогу референдумског питања сходно одредбама члана 36. овог закона.

Уколико нису испуњени услови прописани овим законом, председник скупштине одређује накнадни рок од 15 дана иницијативном одбору за отклањање недостатака.

Ако иницијативни одбор остане при поднетом предлогу, а председник скупштине сматра да поднети предлог није формулисан у складу са чл. 48, 57. и 59. овог закона или да се не односи на питања из надлежности скупштине, дужан је да тај предлог уврсти у предлог дневног реда прве наредне седнице скупштине и о томе обавести иницијативни одбор.

Седници скупштине, на којој се разматра поднети предлог, присуствује представник подносиоца предлога.

Ако представник подносиоца предлога није одређен, на седницу скупштине позива се први потписани у иницијативном одбору.

Скупштина може одлучити да верификује или одбаци поднети предлог, а председник скупштине обавештава иницијативни одбор о одлуци скупштине у року од седам дана од дана доношења одлуке.

Ако председник скупштине односно скупштина не поступи у складу са ст. 1, 3. и 7. овог члана, сматраће се да је предлог верификован.

Прикупљање потписа

Члан 61.

Иницијативни одбор може отпочети са прикупљањем потписа по добијању обавештења од председника скупштине о верификацији предлога, а дужан је да прикупљање потписа оконча и поднесе листу потписника скупштини најкасније у року од 90 дана од дана добијања тог обавештења.

У случају из члана 60. став 8. овог закона, рок за прикупљање потписа почиње да тече од истека рока за обавештавање иницијативног одбора о верификацији предлога односно од завршетка седнице скупштине на којој је скупштина требало да одлучи о верификацији предлога.

Ако иницијативни одбор до истека рока из ст. 1. и 2. овог члана не поднесе листу потписника скупштине, сматра се да народна иницијатива није ни поднета.

Начин прикупљања потписа

Члан 62.

Иницијативни одбор је дужан да на местима прикупљања потписа истакне копију предлога за који се прикупљају потписи.

Прикупљањем потписа се не може у значајној мери ометати уобичајено коришћење места на којима се прикупљају потписи, нити кршити прописи о јавном реду.

Ако се коришћењем места за прикупљање потписа у значајној мери омета њихово уобичајено коришћење или крше прописи о јавном реду, надлежна организациона јединица министарства надлежног за унутрашње послове може забранити даље прикупљање потписа на тим местима.

Потпис је могуће дати и електронски, у складу са уредбом којом се уређује електронска народна иницијатива.

Као место прикупљања потписа из става 4. овог члана пријављује се интернет адреса на Порталу еУправа, ради остваривања народне иницијативе.

Обавештавање грађана о иницијативи и кампања

Члан 63.

Иницијативни одбор може да води кампању за народну иницијативу и да позива грађане да се прикључе тој иницијативи, уз поштовање принципа добровољности и слободе мишљења сваког грађанина.

За прикључивање грађана народној иницијативи и прикупљање потписа не могу се обећавати или давати било каква материјална средства из приватних и јавних извора нити пружати или обећавати било какав вид нематеријалне помоћи.

Финансирање и трошкови кампање

Члан 64.

Након добијања обавештења односно протеча рока за обавештавање из члана 60. овог закона, иницијативни одбор може почети са прикупљањем средстава за финансирање кампање за спровођење народне иницијативе.

На прикупљање средстава за финансирање кампање и трошкова за народну иницијативу примењују се одредбе чл. 28. до 34. овог закона, осим одредаба закона којим се уређује финансирање политичких активности, у делу висине прилога.

Садржина листе потписника

Члан 65.

Потписи грађана прикупљају се на обрасцу листе потписника народне иницијативе, који садржи:

- 1) име, презиме и потписе чланова иницијативног одбора, односно одбора који је прикупљао потписе;
- 2) назначење предлога за који се прикупљају потписи са пријемним бројем скупштине;
- 3) редни број потписника иницијативе, његово читко исписано име и

презиме, место пребивалишта односно боравишта, адресу, јединствени матични број грађана и потпис;

4) датум и место прикупљања потписа.

Грађанин се може само једном потписати на листи потписника народне иницијативе, а дати потпис се не може повући.

Подаци о личности потписника народне иницијативе доступни су само органима надлежним за спровођење народне иницијативе и не могу се објавити.

Листа потписника подноси се скупштини и на обрасцу у електронском формату утврђеном уредбом којом се уређује електронска народна иницијатива.

Довољан број потписа

Члан 66.

Као довољан број потписа за народну иницијативу сматра се најмањи број потписа утврђен Уставом, законом односно статутом аутономне покрајине.

Проверавање испуњености услова

Члан 67.

Надлежни одбор Народне скупштине, односно надлежно радно тело покрајинске скупштине или скупштине јединице локалне самоуправе утврђује, у року од 30 дана од подношења народне иницијативе са листом потписника, да ли је листа потписника народне иницијативе сачињена у складу са одредбама овог закона и да ли је прикупљен довољан број потписа и о томе обавештава председника скупштине.

Проверу листе потписника врши надлежна комисија.

Листа потписника народне иницијативе у електронском облику проверава се поређењем података о потписницима са подацима у бирачком списку.

Проверу из става 3. овог члана врши министарство надлежно за послове вођења јединственог бирачког списка за листу потписника народне иницијативе која је поднета републичкој или покрајинској скупштини, а надлежни орган управе јединице локалне самоуправе за листу потписника која је поднета скупштини те јединице локалне самоуправе.

Ако утврди да листа потписника није сачињена у складу са одредбама овог закона или да није прикупљен довољан број потписа, надлежни одбор Народне скупштине, односно надлежно радно тело покрајинске скупштине или скупштине јединице локалне самоуправе обавештава о томе иницијативни одбор у року од седам дана и одређује рок за отклањање тих недостатака, који не може бити краћи од 15 дана.

Ако иницијативни одбор у одређеном року не отклони недостатке, скупштина ће донети решење о одбацавању народне иницијативе.

Када се сматра да је иницијатива покренута

Члан 68.

Када се утврди да је листа потписника народне иницијативе сачињена у складу са одредбама овог закона и да је прикупљен довољан број потписа за њу, председник скупштине, у року од седам дана, о томе обавештава иницијативни одбор.

Достављањем обавештења председника скупштине иницијативном одбору сматра се да је народна иницијатива покренута.

Ако председник скупштине не поступи у складу са ставом 1. овог члана, сматраће се да је иницијатива покренута даном истека рока у којем је надлежни одбор Народне скупштине, односно надлежно радно тело покрајинске скупштине или скупштине јединице локалне самоуправе био дужан да утврди да ли је листа потписника народне иницијативе сачињена у складу са одредбама овог закона и да ли је прикупљен довољан број потписа.

Одлучивање о иницијативи

Члан 69.

Народна скупштина је дужна да о предлогу садржаном у покренутој народној иницијативи одлучи на првој наредној седници у редовном заседању а најкасније у року од шест месеци од дана покретања народне иницијативе, на начин и по поступку утврђеним Уставом и законом или пословником Народне скупштине.

Скупштина аутономне покрајине односно јединице локалне самоуправе дужна је да о предлогу садржаном у покренутој народној иницијативи одлучи на првој наредној седници односно најкасније у року од 90 дана од дана покретања народне иницијативе, на начин и по поступку утврђеним Уставом и законом, односно статутом аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе или пословником скупштине.

Када скупштина прихвати општу иницијативу, обавезује надлежно радно тело да припреми предлог одговарајућег правног акта и дужна је да о том акту одлучи у року од 120 дана од дана прихватања опште иницијативе.

У припреми акта из става 3. овог члана, има право да учествује представник иницијативног одбора.

Обавештење о неприхватању иницијативе

Члан 70.

Када скупштина одлучи да не прихвати предлог садржан у народној иницијативи, дужна је да образложену одлуку о томе достави иницијативном одбору и објави на својој веб презентацији, у року од седам дана од дана доношења одлуке.

IV. ЗАШТИТА ПРАВА

Заштита права пред надлежном комисијом

Члан 71.

Грађанин може поднети приговор надлежној комисији у року од 48 сати од затварања гласачког места на коме је уписан у бирачки списак, ако га је гласачки одбор неосновано спречио да гласа или му је на гласачком месту повређено право на слободно и тајно гласање.

Овлашћени предлагач, односно његов представник, и сваки народни посланик, посланик односно одборник у зависности од територије за коју је референдум расписан, има право да у року од 48 сати од тренутка кад је донета одлука, односно извршена радња или учињен пропуст надлежне комисије, гласачког одбора или поткомисије, поднесе приговор надлежној комисији ако сматра да су тиме учињене неправилности у спровођењу референдума.

У случају спровођења референдума о промени Устава, право на

подношење приговора има и овлашћени предлагач промене Устава који је предложио промену Устава поводом које је расписан референдум.

Ако је 150.000 бирача овлашћени предлагач који је предложио промену Устава, подносилац приговора у име овлашћеног предлагача је иницијативни одбор, у складу са овим законом.

Надлежна комисија одлучује о приговору у року од 96 сати од подношења приговора.

Надлежна комисија доставља решење по приговору подносиоцу приговора у писменој форми, непосредно или путем поште и објављује га на својој веб презентацији.

Жалба због тога што у прописаном року није донета одлука о приговору подноси се у року од 48 сати од часа када је требало да буде донета одлука о приговору.

Поништавање и поновно изјашњавање

Члан 72.

Ако утврди да је неправилност учињена на једном или више гласачких места битно утицала на резултате гласања, надлежна комисија поништиће радње на тим гласачким местима и одредити време њиховог понављања.

Ако је до неправилности у спровођењу референдума који је расписан за територију Републике, односно аутономне покрајине, дошло радњом поткомисије, надлежна комисија поништиће радње поткомисије и одредити да се оне понове.

Жалба против решења надлежне комисије

Члан 73.

Против решења надлежне комисије донетог по приговору из члана 71. овог закона, подносилац приговора може поднети жалбу Управном суду у року од 96 сати од пријема тог решења, преко надлежне комисије.

Управни суд решава по жалби из става 1. овог члана у року од 96 сати од пријема жалбе са списима и његова одлука је правноснажна и против ње се не могу поднети ванредна правна средства предвиђена законом којим се уређује управни спор.

Тужба против одлуке скупштине

Члан 74.

Иницијативни одбор, народни посланици, посланици у скупштини аутономне покрајине и одборници у скупштини јединице локалне самоуправе могу поднети тужбу Управном суду ако сматрају да је скупштина неправилно поступила приликом одлучивања из члана 60. став 7. и члана 67. став 6. овог закона.

Тужба се подноси у року од 30 дана од дана доношења одлуке скупштине.

Рок за решавање по тужби

Члан 75.

Управни суд решава по тужби из члана 74. овог закона у року од 30 дана од дана пријема тужбе и његова одлука је правноснажна и против ње се не могу поднети ванредна правна средства предвиђена законом којим се уређује управни спор.

Поступак пред Управним судом

Члан 76.

О жалби односно тужби поднетој у складу са овим законом, Управни суд одлучује сходном применом одредаба закона којима се уређује поступак у управним споровима.

V. МЕРЕ ЗАШТИТЕ РЕФЕРЕНДУМСКЕ КАМПАЊЕ

Прекршаји организатора референдумске кампање

Члан 77.

Новчаном казном од 200.000 до 2.000.000 динара казниће се организатор референдумске кампање, ако:

1) поступа противно одредбама којима се уређује финансирање трошкова референдумске кампање (члан 29);

2) користи средства супротно намени за коју су прикупљена у складу са овим законом (члан 30. став 2);

3) не отвори и/или не користи посебан рачун за финансирање референдумске кампање (члан 31);

4) не достави извештај о трошковима референдумске кампање у складу са овим законом (члан 32);

5) не омогући Агенцији вршење овлашћења из овог закона (члан 32. став 4);

6) не именује овлашћено лице и/или о томе не обавести Агенцију (члан 33. став 3);

7) не обавести Агенцију о промени овлашћеног лица (члан 33. став 4).

Ако је организатор референдумске кампање више домаћих правних лица, они за прекршаје из става 1. овог члана одговарају солидарно.

За прекршаје из става 1. овог члана казниће се и овлашћено лице из члана 33. овог закона, новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара.

Средства прибављена извршењем прекршаја из става 1. тач. 1) и 2) овог члана одузеће се.

Прекршаји давалаца финансијских средстава

Члан 78.

Новчаном казном од 200.000 до 2.000.000 динара казниће се правно лице, ако не омогући Агенцији вршење овлашћења из овог закона (члан 32. став 4).

Новчаном казном од 100.000 до 500.000 динара казниће се предузетник ако не омогући Агенцији вршење овлашћења из овог закона (члан 32. став 4).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се физичко лице новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара.

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Сходна примена изборних прописа

Члан 79.

У погледу гласачких места, материјала за гласање, именовања чланова гласачких одбора, начина рада гласачких одбора, гласачких листића, гласања, утврђивања резултата гласања на гласачким местима и других питања у вези са гласањем која нису уређена овим законом сходно се примењују одговарајуће одредбе закона којим се уређује избор народних посланика.

Ако су одредбе других закона, односно прописа који уређују питања референдума и народне иницијативе у супротности са овим законом, примењују се одредбе овог закона, осим одредаба закона којим се уређује финансирање локалне самоуправе за питања увођења самодоприноса.

Састав Републичке изборне комисије и гласачких одбора за спровођење првог наредног републичког референдума

Члан 80.

Први наредни републички референдум који буде спровођен по одредбама овог закона спровешће Републичка изборна комисија именована у складу са одредбама закона којим се уређује избор народних посланика чији састав ће бити проширен за још шест чланова и заменика чланова именованих од стране Народне скупштине на предлог председника Народне скупштине, из реда стручњака за изборно право и изборни процес.

Први наредни републички референдум који буде спровођен по одредбама овог закона спровешће гласачки одбори у чији стални састав утврђен овим законом, улазе још по један члан и заменик члана именовани од стране Републичке изборне комисије на предлог председника Народне скупштине.

Престанак важења

Члан 81.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о референдуму и народној иницијативи („Службени гласник РС”, бр. 48/94 и 11/98).

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе члана 4. ст. 3. и 4. Закона о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводине („Службени гласник РС”, бр. 99/09 и 67/12 – УС), члана 47. ст. 3. и 4. Закона о главном граду („Службени гласник РС”, бр. 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 - др. закон и 37/19), члана 70. ст. 3. и 4. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС”, бр. 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 - др. закон и 47/18) и члана 23. став 3. Закона о финансирању локалне самоуправе („Службени гласник РС”, бр. 62/06, 47/11, 93/12, 83/16, 104/16 - др. закон и 95/18 - др. закон).

Рок за доношење подзаконских прописа

Члан 82.

Уредбу којом се уређује електронска народна иницијатива Влада ће донети у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Акт којим се уређује садржина извештаја о трошковима референдумске кампање из члана 32. став 3. овог закона директор Агенције ће донети у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Ступање на снагу

Члан 83.

Овај закон ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.